

วารสารวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ลิลลี่ ศิริพร กศ.ด.* เฟื่องฟ้า นรพัฒน์ ค.ม.**

บทคัดย่อ

สถาบันผลิตกำลังคนด้านการพยาบาลและการสาธารณสุขที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข คือ สถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งเป็นองค์กรที่พัฒนามาอย่างต่อเนื่องจาก "กองงานวิทยาลัยพยาบาล" มาเป็น "สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข" และ "สถาบันพระบรมราชชนก" การเป็นองค์กรวิชาการสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ วารสารวิชาการ ซึ่งได้จัดทำมาตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 26 ปี บทความวิชาการนี้จะกล่าวถึงพัฒนาการของวารสาร ตั้งแต่ อดีต สถานภาพปัจจุบันและการพัฒนาในอนาคต

คำสำคัญ : วารสารวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก

* รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

** นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ

Academic Journal, Praboromarajchanok Institute : Past Present and Future

Lily Siriporn Ed.D.* Feungfa Naraballob M.Ed.**

Abstract

Praboromarajchanok Institute is a core institute to educate the health personal of nurse and public health for the Ministry of Public Health for at least 6 decades. In the past, the institute was continuously developed from time to time. Along with such development, the name of the institute was changed in order to fit the new developed organization. The first name was "nursing college job division". Later, with the reorganized of organization in the Ministry of Public Health, the second named was "The Public Health Institute of Manpower development". As the Ministry of Public Health reorganization the Second time, the Institute name was then changed in honor to the King father's which is also known as the Praboromarajchanok Institute of Health Manpower Development (PBRI). During the development of the organization of the Public Health, it academic was developed through academic journal, as one important sub-organization of the Institute, has been constituted since 1987. For about 26 years of experiences, this paper gathered those since it beginning, current and the journal future.

Keywords : Academic Journal, Praboromarajchanok Institute

* Deputy Director of Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health.

** Senior Professional Academic Service Officer

วารสาร คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกต่อเนื่องกัน มีกำหนดออกเป็นระยะโดยไม่สิ้นสุด และมีเลขแสดงลำดับที่ วัน เดือน ปี ของวันออกสิ่งพิมพ์นั้นๆ กำกับไว้ สิ่งพิมพ์ที่ออกต่อเนื่องประกอบด้วย วารสารวิชาการ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ การออกวารสารอาจจะออกได้ตั้งแต่ รายวัน รายเดือน รายไตรมาส จะกำหนดออกอย่างไรอยู่ที่ผู้จัดทำ แต่ต้องออกอย่างต่อเนื่อง สำหรับวารสารวิชาการเป็นวารสารที่ตีพิมพ์บทความวิจัยใหม่ๆ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการค้นคว้าวิจัย นอกจากนี้อาจมีการตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ การแนะนำหนังสือ เป็นต้น

สถาบันพระบรมราชชนกกับวารสารวิชาการ

สถาบันพระบรมราชชนกเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล การผลิตบุคลากรด้านการพยาบาลและการสาธารณสุข เดิมเป็นกองอยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ต่อมาเมื่อมีการปรับโครงสร้างกระทรวง ได้ยุบรวมสถาบันที่ผลิตบุคลากรทั้งหมดจากทุกกรม กอง เข้ามาอยู่ในสังกัดเดียวกัน โดยตั้งชื่อหน่วยงานใหม่นี้ว่า "สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข"¹ ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 และต่อมาได้รับพระบรมราชานุญาตเชิญพระนามาภิไธย สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เป็นชื่อสถาบันว่า "สถาบันพระบรมราชชนก"² ตั้งแต่ พ.ศ. 2538

พัฒนาการของวารสารวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก

อดีต : จุดประกายการจัดทำวารสารและการพัฒนา

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๒ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยกองงานวิทยาลัยพยาบาล ซึ่ง อาจารย์ฝัก ศรีสฐจันทร์ เป็นผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการรับผิดชอบงานพัฒนา

หลักสูตรและตำราได้ริเริ่มจัดทำวารสารชื่อ "วารสารกองงานวิทยาลัยพยาบาล" โดยมีหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นบรรณาธิการ และนักวิชาการของกองงานวิทยาลัยพยาบาล เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการพยาบาล บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารมีทั้งด้านวิชาการและสาระทั่วไป รวมทั้งเรื่องเบ็ดเตล็ด การพิมพ์และจัดทำรูปเล่มดำเนินการโดยพิมพ์อัดสำเนาส่งเผยแพร่เฉพาะวิทยาลัยพยาบาลในสังกัด

ฉายแววเด่น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๕ อาจารย์ชูศรี สุปลี้ม ผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล โดยงานพัฒนาหลักสูตรและหนังสือ ฝ่ายวิชาการได้สืบสานเจตนารมณ์ในการจัดทำ วารสารวิชาการอย่างต่อเนื่อง และจากประสบการณ์และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพวารสารกองงานวิทยาลัยพยาบาลเพื่อให้เป็นวารสารที่มีสาระเชิงวิชาการเพิ่มมากขึ้น และให้ชื่อสามารถสื่อสารได้ในวงกว้าง จึงได้เปลี่ยนชื่อวารสารจาก "วารสารกองงานวิทยาลัยพยาบาล" เป็น "วารสารการศึกษาพยาบาล" (Thai Journal of Nursing Education) และได้ขอเลขลิขสิทธิ์จากสำนักหอสมุดแห่งชาติ ได้เลข ISSN 0858 - 0405 โดยมี ดร.กฤษดา ตันติผลาชีวะ เป็นบรรณาธิการ ผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ของกองงานวิทยาลัยพยาบาล เป็นที่ปรึกษา นักวิชาการของฝ่ายวิชาการเป็นคณะบรรณาธิการ กำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ คือ มกราคม พฤษภาคม และกันยายน วารสารการศึกษาพยาบาล ฉบับแรก ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ได้ออกในเดือน กันยายน 2533 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้³

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาพยาบาล ทั้งทางด้านวิชาการและผลงานวิจัยให้แก่ครู นักวิชาการด้านการศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาล และผู้สนใจทั่วไป

2. เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาการให้แก่ครู นักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาพยาบาล

3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสำหรับวิชาชีพพยาบาล

4. เพื่อเป็นการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การศึกษาพยาบาล

5. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศและฝ่ายบริการพยาบาล

อาจารย์ชูศรี สุจิตต์ ผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาลได้แสดงเจตนารมณ์การจัดทำวารสารการศึกษาพยาบาลไว้ใน สาส์นจากผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล ของวารสารฉบับปฐมฤกษ์ เดือนกันยายน ๒๕๓๓ ความตอนหนึ่งว่า...

"ปัจจุบันการขยายขอบเขตการศึกษาพยาบาลเป็นไปอย่างกว้างขวาง จึงควรที่จะมีแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาที่สามารถเผยแพร่ได้อย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ วารสารการศึกษาพยาบาล ที่กองงานวิทยาลัยพยาบาลดำรงขึ้นนั้น จึงไม่จำกัดเฉพาะบทความทางวิชาการ และผลการวิจัยด้านการศึกษาพยาบาลเท่านั้น แต่รวมถึงการเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลให้สถาบันการศึกษาพยาบาลอื่นๆ ด้วย โดยจัดเป็นคอลัมน์ประจำ คือ รู้จักกับสถานศึกษาพยาบาล และนานาชาติสนะ ซึ่งสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ สามารถส่งข้อมูลแนวคิดของสถาบันให้แก่กองงานวิทยาลัยพยาบาลเพื่อการพิมพ์เผยแพร่ทุกโอกาสประโยชน์ ที่ตามมาอีกประการหนึ่ง คือ เป็นเอกสารเชิงแนะแนวการศึกษาพยาบาล

ด้วยเจตจำนงที่จะสร้างความเป็นเอกภาพทางการศึกษาพยาบาล การเป็นศูนย์รวมของความคิด และวิชาการที่จะนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพพยาบาลด้านการศึกษา กองงานวิทยาลัยพยาบาลจึงพร้อม ที่จะจัดการและปรับปรุงวารสารการศึกษาพยาบาล ให้มีคุณค่าแก่สังคมให้มากที่สุด"

การจัดทำวารสารการศึกษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการปรับโครงสร้างองค์กรเป็นสถาบันพระบรมชนกในปี 2536 ก็ยังอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข มี ดร.กฤษดา ตันติผลาชีวะ เป็นบรรณาธิการ นายแพทย์วินัย วิริยกิจจา ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข ผู้อำนวยการ ส่วนพัฒนาการศึกษา เป็นที่ปรึกษา หัวหน้าฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและนักวิชาการจากส่วนต่างๆ ของสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข เป็นคณะบรรณาธิการ วัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระ ลักษณะของวารสาร ยังคงเป็นรูปแบบเดิมเช่นเดียวกับ ที่ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2533

ต่อมาสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข ได้รับพระราชทานชื่อว่า "สถาบันพระบรมราชชนก" ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนกที่ดำรงตำแหน่งต่อจากนายแพทย์วินัย วิริยกิจจา คือ นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ ได้เป็นที่ปรึกษาของวารสารต่อมา โดย ดร.กฤษดา ตันติผลาชีวะ เป็นบรรณาธิการวารสาร จนถึงฉบับเดือนกันยายน ๒๕๔๐

การจัดพิมพ์วารสารการศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ฉบับแรก จนถึงฉบับเดือนกันยายน ๒๕๔๐ รูปเล่มขนาด ๘ หน้ายก การออกแบบปกมีภาพแตกต่างกันในแต่ละฉบับโดยสื่อความหมายถึงบุคคล เหตุการณ์ หรือสัญลักษณ์ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษาพยาบาลและการสาธารณสุข

ก้าวหน้าต่อเนื่อง

วารสารการศึกษาพยาบาล ได้ปรับเปลี่ยนบรรณาธิการและแนวทางบริหารจัดการวารสาร ตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคม ๒๕๔๑ นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ ผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก และนายแพทย์อุกฤษฏ์ มลิทินทางกูร รองผู้อำนวยการ

การสถาบันพระบรมราชชนก เป็นที่ปรึกษาอาจารย์ สุภาวดี ด้านธำรงกุล ซึ่งดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ ส่วนพัฒนาการศึกษา ทำหน้าที่บรรณาธิการวารสาร มีคณะบรรณาธิการ ประกอบด้วย ดร.ละเอียด แจ่มจันทร์ ดร.มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ และดร.กาญจนา จันทร์ไทย นักวิชาการของฝ่ายพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน ส่วนพัฒนาการศึกษา เป็น คณะกรรมการจัดการ โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก เป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ นอกจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนของคณะบรรณาธิการ และผู้รับผิดชอบดำเนินการวารสารดังกล่าว แล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการกำหนด ขนาดของวารสารให้มีขนาด A4 กำหนดรูปแบบ การเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ (APN) การออกแบบ ปกให้สื่อถึงสัญลักษณ์วิชาชีพพยาบาล และการ กำหนด Theme คือ สารหลักของเรื่องที่ลงพิมพ์ ในวารสาร

เน้นเนื้อเรื่องและเอกลักษณ์

การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ของวารสาร ในส่วนของคุณภาพ รูปแบบ แบบปก รูปแบบการ อ้างอิงและ Theme สืบเนื่องจากแนวคิดของ คณะบรรณาธิการในการพัฒนาให้เป็นวารสาร วิชาการด้านการศึกษาทางพยาบาลศาสตร์ ที่มี คุณภาพและมาตรฐานเทียบเคียงได้กับวารสาร วิชาการ ที่สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้จัดพิมพ์ เผยแพร่อยู่แล้ว เป็นการยกระดับคุณภาพงาน วิชาการ ของอาจารย์วิทยาลัยในสังกัด และผู้ร่วม วิชาชีพพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวง สาธารณสุข

คณะบรรณาธิการได้จัดทำวารสารการ ศึกษาพยาบาลประจำปี 2541 จำนวน 3 เล่ม กำหนดออก ในเดือนมกราคม พฤษภาคม และ กันยายน รูปเล่มขนาด A4 ความหนาประมาณ 80 หน้าแบบปกใช้พื้นสีฟ้า มีรูปลายเส้นดอกคัทลียา สีม่วง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการศึกษาพยาบาล ของกระทรวงสาธารณสุข ตามความหมาย ดังนี้

"คัทลียา เป็นกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง มีดอก ใหญ่ ลักษณะสวยงาม และกลิ่นหอม ออกดอกซ้ำ ต้องใช้ความอดทนในการบำรุงดูแล เปรียบได้กับ การศึกษาซึ่งต้องใช้เวลาและความอดทนรอคอย ในการปลูกฝังความรู้ ส่งเสริมประสบการณ์ ตั้งแต่ เริ่มต้นจนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นความสำเร็จที่น่า ภาคภูมิใจและมีคุณค่าแก่ชีวิต ผู้สำเร็จการศึกษาจาก สถาบันการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข จะติด ดอกคัทลียาที่ปกเสื้อหรือเสื้อคลุม ในวันรับประกาศ นียบัตร จึงอาจกล่าวได้ว่า คัทลียาเป็นสัญลักษณ์ ในวันสำเร็จการศึกษาพยาบาล ของกระทรวง สาธารณสุข

ฟ้า-ขาว คือ สีเครื่องแบบปฏิบัติการ พยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข สีขาว เป็นสิริมงคล สะอาด และเป็นสัญลักษณ์ ของพยาบาลทั่วไป สีฟ้าเป็นสีสดใส ชื่นบาน แสดงถึงความหวัง ความเข้มแข็ง กระตือรือร้น และเป็นมิตร เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า สีฟ้า-ขาว คือสี ของนักศึกษาพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข

คัทลียาบนพื้นสีฟ้า-ขาว หมายถึง การ ศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับชื่อวารสาร"

การกำหนดสาระหลัก คือ Theme ของ วารสารการศึกษาพยาบาลประจำปี 2541 มุ่งไปใน สาระที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อ สนับสนุนการพัฒนาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวง สาธารณสุข โดยใช้การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการ ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ทบวงมหาวิทยาลัย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2538 และ กระทรวงสาธารณสุขประกาศนโยบาย การ ประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2541

อาจารย์สุภาวดี ด้านธำรงกุล ได้กล่าวถึง เจตนารมณ์ในการจัดทำวารสารการศึกษาพยาบาล ปี 2541 ในบทบรรณาธิการ ความตอนหนึ่งว่า...

"วารสารการศึกษาพยาบาลฉบับนี้" ได้นำเสนอสาระในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาการศึกษาทุกหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบัน และกำหนด จะนำเสนอสาระในเรื่องนี้ต่อไปในฉบับที่ 2 และ 3 เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง"

วารสารการศึกษาพยาบาลฉบับที่ 2 พฤษภาคม 2541 และฉบับที่ 3 กันยายน 2541 มีรูปแบบทั่วไป และ Theme เช่นเดียวกับวารสารฉบับที่ 1 มกราคม 2541 แต่ได้ปรับเปลี่ยนหน้าปกเล็กน้อย โดยเพิ่มสัญลักษณ์ของโครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก ไว้ที่มุมบนด้านซ้ายและเพิ่มคำว่า "วารสารสำหรับบุคลากรการพยาบาลและบุคลากรสุขภาพเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต" ไว้ใต้ชื่อวารสาร นอกจากนี้ ได้นำข้อบทความตามรายการสารบัญญมาพิมพ์ไว้ที่หน้าปกด้วย

การจัดทำวารสารการศึกษาพยาบาลประจำปี 2542 นับเป็นปีที่ 10 ตั้งแต่เริ่มดำเนินการฉบับแรกในปี 2533 สำหรับการจัดทำในปีที่ 10 นี้ มีจำนวน 3 ฉบับ กำหนดออกเดือน เมษายน สิงหาคม และธันวาคม เนื้อหาที่ลงพิมพ์เน้น Theme เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดปีทั้ง 3 ฉบับ ประกอบด้วย บทความวิชาการที่มีสาระเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษารายงานการวิจัยที่มีคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสม รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของวิทยาลัยต่างๆ และบทความปณิณกะ

การจัดทำวารสารปี 2542 มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ และการบริหารจัดการ โดย ดร.ไพฑิณ นุกุลกิจ ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาการศึกษาเป็นบรรณาธิการ อาจารย์ปาริชาติ

ตามไท เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ มีคณะบรรณาธิการวิชาการ และคณะบรรณาธิการบริหาร ที่ปรึกษา ได้แก่ นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ นายแพทย์อุกฤษฏ์ มลิทินทางกูร และอาจารย์กาญจนา สันติพัฒน์ชัย นอกจากนั้นได้กำหนดให้มีผู้ทำหน้าที่ Reviewer ได้แก่ ดร.ละเอียด แจ่มจันทร์ ดร.มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ และ ดร.กาญจนา จันทรไทย

วัตถุประสงค์ของวารสาร ปรับเปลี่ยนไปดังนี้⁴

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาพยาบาล การแพทย์และการสาธารณสุขทั้งด้านวิชาการ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และผลงานวิจัยให้แก่อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมสมรรถนะ และสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสำหรับบุคลากรสุขภาพและผู้เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรสุขภาพทั่วประเทศ

การเขียนเอกสารอ้างอิง ให้เรียงลำดับด้วยระบบตัวเลขก่อนหลังของเอกสารที่อ้างอิง ไม่เรียงตามอักษรของชื่อผู้แต่ง

การปรับปรุงเล่มวารสาร จากปี 2541 ขนาด A4 เป็นขนาด 8 หน้ายก ในปี 2542

สาระหลักเป็นแก่นสาร

การกำหนด สาระหลัก Theme ของวารสารการศึกษาพยาบาล ปรากฏชัดเจน ตั้งแต่ฉบับ มกราคม 2541 จนถึงฉบับ กันยายน 2549 ดังนี้

ปี 2541 และ 2542 Theme เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา

ปี 2543 Theme เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาพยาบาล

ปี 2544 Theme เรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูประบบสุขภาพ

ปี 2545 Theme เรื่อง การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ปี 2546 Theme เรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปี 2547 Theme เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ

ปี 2548 Theme เรื่อง ภัยพิบัติจากสึนามิ: การสร้างเสริมสุขภาพ

ปี 2549 Theme เรื่อง การดูแลอย่างเอื้ออาทร การจัดการความรู้ ฐานข้อมูลเชิงประจักษ์

การจัดทำวารสารการพยาบาล ปี 2542-2549 มี ดร.ไพลิน นุกุลกิจ เป็นบรรณาธิการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการพยาบาลและการสาธารณสุข การพิจารณาประเมินต้นฉบับ ดำเนินการโดยผู้ที่อยู่ในคณะบรรณาธิการ ออกแบบปก กำหนดให้ใช้สีแตกต่างกันในแต่ละปี เช่น ปี 2548 สีม่วง ปี 2549 สีเหลือง คณะบรรณาธิการชุดนี้ ได้จัดทำวารสารปี 2550 ในรูปแบบเดียวกับปี 2549 เป็นฉบับสุดท้าย คือ ฉบับเดือนมกราคม - เมษายน 2550 บทความที่ตีพิมพ์ในฉบับนี้ เป็นรายงานการวิจัยทั้งด้านการพยาบาล และการสาธารณสุข วารสารการพยาบาลที่ดำเนินการมา 18 ปี จึงยุติลงตั้งแต่ฉบับเดือนมกราคม - เมษายน 2550

ปัจจุบัน : มุ่งมั่นพัฒนา

ปี 2550 เป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในการจัดทำวารสารการพยาบาลสืบเนื่องจากสถาบันพระบรมราชชนก มีนโยบายพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพตามหลักเกณฑ์ วารสารระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ กองบรรณาธิการประกอบด้วยบุคคลที่มีชื่อเสียง ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวารสาร โดยมีบุคคลที่มาจากสถาบันอื่นๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และเรื่องที่ตีพิมพ์

มีความหลากหลายจากนักวิชาการกลุ่มต่างๆ สถาบันต่างๆ⁵

สถาบันพระบรมราชชนก จึงได้เสนอให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขฯ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำวารสารการพยาบาล ประจำปี 2550 ประกอบด้วยคณะที่ปรึกษา ได้แก่ นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ ศาสตราจารย์นายแพทย์ สมหวัง ค่านชัยวิจิตร ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. กิตติชัย วัฒนานิกร อาจารย์ กาญจนา สันติพัฒนาชัย บรรณาธิการ ได้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วิจิตร ศรีสุพรรณ คณะผู้ช่วยบรรณาธิการ ได้แก่ อาจารย์ปรีชาดิ ตามไท และ ดร.ละอียด แจ่มจันทร์ กองบรรณาธิการประกอบด้วย อาจารย์ นักวิชาการ ด้านการพยาบาล ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวม 13 คน โดยมีบุคคลภายนอก 8 คน นอกจากนั้น มีนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนของส่วนพัฒนาการศึกษา เป็นฝ่ายผู้จัดการ

จากการประชุมคณะกรรมการจัดทำวารสารการพยาบาล เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วิจิตร ศรีสุพรรณ ประธานได้หารือคณะกรรมการปรับชื่อวารสารและที่ประชุมมีมติให้ปรับชื่อวารสารเป็น วารสารการพยาบาลและการศึกษา (Journal of Nursing and Education) ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการศึกษาพยาบาล ให้ยกเลิกการกำหนดประเด็นสาระหลัก Theme แต่ถ้ามีต้นฉบับหลายเรื่องที่มีสาระหลักอยู่ในประเด็นคล้ายกัน อาจให้ตีพิมพ์ในฉบับเดียวกัน นอกจากนั้นได้กำหนดให้มีกระบวนการประเมินต้นฉบับโดยผู้ประเมินที่อยู่นอกหน่วยงานของผู้วิจัยกรณีผลงานวิจัยที่เป็นภาษาอังกฤษ ให้มีผู้ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาคือ

วารสารการพยาบาลและการศึกษา (Journal of Nursing and Education) มีเลขลิสทรีจากสำนักหอสมุดแห่งชาติ คือ ISSN 1906 - 1773 เริ่มปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม - สิงหาคม 2550 งานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสอน การอ้างอิงใช้ระบบแวนคูเวอร์ รูปแบบปกเหมือนกับวารสารฉบับเดิม บทบรรณาธิการของวารสารการพยาบาลและการศึกษานับแรก มีความตอนหนึ่งว่า

"วารสารการพยาบาลและการศึกษานับนี้ เป็นฉบับแรกที่ปรับเปลี่ยนชื่อจากวารสารเดิม "วารสารการศึกษาศาสตร์พยาบาล" ซึ่งได้ยุติการใช้ชื่อวารสารดังกล่าวที่ได้เผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพยาบาลมานานถึง 18 ปี การเปลี่ยนชื่อวารสาร ตลอดจนวัตถุประสงค์และแนวทางการพิจารณาตีพิมพ์งานวิจัยต่างๆ เพื่อมุ่งหวังให้วารสารครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางขึ้น ส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการและมีคุณภาพ ทั้งในด้านการพยาบาล และการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพยาบาล"

วารสารการพยาบาลและการศึกษาปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม - สิงหาคม 2550 ถือเป็นวารสารฉบับพิเศษ คณะบรรณาธิการวารสารการพยาบาลและการศึกษา มีมติให้กำหนดการออกวารสารปีละ 3 ฉบับ โดยเริ่มนับจากฉบับแรก มกราคม - เมษายน ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม

วารสารการพยาบาลและการศึกษา จัดพิมพ์ขนาด 8 หน้ายก ความหนา 80-100 หน้า ปกสองสี ไม่มีรูปภาพ ปกหน้าด้านบนพิมพ์ชื่อวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ด้านล่างพิมพ์ชื่อ สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และพิมพ์ชื่อบทความตามรายการสารบัญไว้ที่หน้าปก ปกหลังสีพื้น เรื่องที่ลงพิมพ์เป็นบทความวิจัยด้านการพยาบาล การศึกษาพยาบาลหรือการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ความยาวเรื่องละไม่เกิน 15 หน้า เป็นเรื่องซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาก่อน มีความน่าสนใจ และไม่ล้ำสมัย โดยมีหลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดทำต้นฉบับบทความวิจัยเพื่อขอรับการตีพิมพ์ ระบุไว้ท้ายเล่มวารสาร ต้นฉบับบทความวิจัยทุกเรื่องจะได้รับการประเมินก่อนการตีพิมพ์โดยผู้พิจารณากลั่นกรอง (Peer Review) ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญทางวิชาการสาขาต่างๆ เรื่องละ 2 คน การเขียนเอกสารอ้างอิง เรื่องละไม่เกิน 15 ชื่อเรื่อง โดยใช้การอ้างอิงระบบแวนคูเวอร์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.วิจิตร์ ศรีสุพรรณ เป็นบรรณาธิการวารสารการพยาบาลและการศึกษา ระหว่างปี 2550 - 2552 หลังจากนั้น รองศาสตราจารย์ ดร.รัชนี สรรเสริญ เป็นบรรณาธิการ ตั้งแต่ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2552 เป็นต้นมา โดยมีคณะที่ปรึกษาประกอบด้วย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กิตติชัย วัฒนานิก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ บุญทอง นายแพทย์ประทีป ธนกิจเจริญ อาจารย์กาญจนา สันติพัฒนาชัย คณะผู้ช่วยบรรณาธิการ ได้แก่ ดร.เบญจวรรณ ทิมสุวรรณ และดร.ปัทมา ทองสม กองบรรณาธิการ จำนวน 14 คน ประกอบด้วยนักวิชาการที่เป็นบุคคลภายนอกกระทรวงสาธารณสุข 10 คน นักวิชาการ และอาจารย์ของหน่วยงานสถาบันการศึกษาของกระทรวงสาธารณสุข 4 คน นักวิชาการของหน่วยวารสารการพยาบาลและการศึกษา กลุ่มพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก เป็นฝ่ายผู้จัดการ

หลักเกณฑ์และรูปแบบในการจัดทำวารสารการพยาบาลและการศึกษา ฉบับต่อมายังเป็นไป ตามแนวทางที่กำหนดเดิม มีการเปลี่ยนคณะที่ปรึกษา โดยปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2553 เพิ่มศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร จิรวัฒน์กุล ศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์ คณะบรรณาธิการชุดนี้ได้รับผิดชอบวารสารการพยาบาลและการศึกษาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2556)

เรังรัดสู่สากล

วารสารการพยาบาลและการศึกษา ได้เข้าสู่ฐานข้อมูลการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre TCI) ในปี 2553 และได้รับการประเมินคุณภาพอยู่ในกลุ่มหนึ่ง หมายถึง จะได้รับการพิจารณาเข้าสู่ฐานข้อมูลอาเซียน (ASEAN Citation Index ACI) ต่อไป นอกจากนี้ผลการจัดค่าความถี่ของการอ้างอิงบทความวารสารในแต่ละปี ๖ (Impact factor) ของวารสารการพยาบาลและการศึกษา พบว่า ตั้งแต่ปี 2552 - 2556 มีค่า Impact factor 0.098, 0.093, 0.068, 0.184

ฉายภาพอนาคต

วารสารการพยาบาลและการศึกษา จะต้องพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องนับจากนี้ไปในปี 2557 วารสารจะปรับปรุงในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ประเมินคุณภาพของบทความผ่านระบบ online
2. เพิ่มการตีพิมพ์บทความวิชาการให้เป็นฉบับละ 2 เรื่อง
3. จัดประชุมคณะกรรมการให้ได้ทุกครั้งที่วางแก่นในแต่ละฉบับ เพื่อประเมินคุณภาพ
4. ประเมินความคิดเห็นของผู้อ่าน เพื่อนำผลมาปรับปรุงวารสาร
5. ปรับปรุงขั้นตอนการประเมินคุณภาพ (Peer reviewer) เช่น ความล่าช้าของการประเมินบทความ
6. เรังรัดเพื่อให้เข้าสู่ฐานข้อมูลของอาเซียน

สรุป

สถาบันพระบรมราชชนก อายุครบรอบ 20 ปี ในปี 2556 การจัดทำวารสารของสถาบันเริ่มตั้งแต่ปี 2530 โดยใช้ชื่อ "วารสารกองงาน

วิทยาลัยพยาบาล" ต่อมาในปี 2533 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วารสารการศึกษพยาบาล และเป็น "วารสารการพยาบาลและการศึกษา" ในปี พ.ศ.2550 จะเห็นได้ว่าการพัฒนาไม่ใช่เพียงชื่อ แต่ได้พัฒนาเชิงคุณภาพด้วย เช่น การจัดให้มีกองบรรณาธิการให้เป็นไปตามเกณฑ์วารสารระดับชาติ การทำวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูลการอ้างอิงวารสาร การเพิ่มขึ้นของค่า Impact factor เป็นต้น วารสารจะมีคุณภาพมากขึ้นอยู่ที่คุณภาพของการวิจัยของอาจารย์ จึงขอฝากถึงอาจารย์พยาบาล และทุกท่านที่ส่งบทความมาตีพิมพ์

เอกสารอ้างอิง

1. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอนที่ 22 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2536
2. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 112 ตอนที่ 53 ก วันที่ 25 ธันวาคม 2538
3. วารสารการศึกษพยาบาล (วัตถุประสงค์) ม 1(1) ; 2533.
4. วารสารการศึกษพยาบาล (วัตถุประสงค์), 10(1) ; 2542.
5. ส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก, โครงการผลิตและเผยแพร่วารสารการศึกษพยาบาล ปีงบประมาณ 2550, 3 พฤศจิกายน 2549.
6. รายงานการประชุมคณะกรรมการจัดทำวารสารการศึกษพยาบาล ปี 2550 วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.30-16.30 น. ณ ห้องประชุมส่วนพัฒนาการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก
7. วารสารการพยาบาลและการศึกษา (บทบรรณาธิการ), 1(1) ; 2550.